

Namnet tornfalk kommer av att den förr ofta använde kyrktorn som häckningsplats, och den har även kallats för "kyrkofalk" av Linné. Med sin fantastiska syn upptäcker den sitt byte från hög höjd. Foton: John Larsen.

Eftersom tornfalken jagar sork och möss är den en av bondens bästa vänner. Tornfalken drabbades hårt av biocidanvändningen på 1950- och 1960-talen och minskade kraftigt i främst Syd- och Mellansverige. Därefter har beståndet återhämtat sig och nästan fördubblats under de senaste tre decennierna. Flest par häckar i Norrland, då ofta på större hyggen.

Öppna landskap

Tornfalken trivs bäst i öppna och varierade jordbrukslandskap. Hemområdet uppgår till någon kvadratkilometer eller mer, beroende på tillgången på föda. Falken ses ofta ryttlande, ett jaktsätt som passar bra i öppna landskap. Jaktmarkerna är oftast vallar, trädor, betesmarker och andra gräsbärande marker.

Tornfalken behöver:

Rikligt med gnagare

Födan består mestadels av sorkar och möss, vanligast är åkersork. En vuxen falk kan äta fyra till åtta sorkar per dag! År med dålig gnagarförekomst utgör insekter och ödlor en viktig del av födan. En del av födan utgörs också av fåglar och fågelungar, exempelvis sånglärke- och tofsvipeungar.

Lämpliga bohål

Tornfalken bygger inget eget bo, utan använder vanligtvis gamla kråkbö. Häckning sker även i höga byggnader eller på klippbyllor. Speciella tornfalksholkar är omtyckta, och har sannolikt varit av stor betydelse för den kraftiga ökningen under senare år. Holkarna ger ungarna ett bättre skydd mot boplundrare.

Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September
Kommer tillbaka från Syd- och Västeuropa. En del fåglar övervintrar i södra Sverige.			Häckningsperiod i södra Sverige.		Ungfågeln blir mer och mer självständiga.	Flytten söderut påbörjas.

Tornfalk

Tornfalkar kan hjälpas genom att upp särskilda holkar. Var dock försiktig med att sätta upp holkar i områden med sällsynta fåglar, t.ex. nära strandängar, då vadarfåglarnas ungar riskerar att hamna på falkens meny.

Tornfalkar gillar stora holkar med stor rektangulär öppning. Holkens mått bör vara: Bredd: 40 cm; djup: 40 cm; höjd: 40 cm; öppning 40x20 cm; takbredd: 40 cm; takdjup: 50 cm (se www.sofnet.org).

Holkarna sätts lämpligen upp på laduväggen direkt under taknocken. Den kan även sättas upp på en stolpe eller i ett träd. Man bör komma ihåg att falken vill ha fri sikt framför sitt bo, helst ett öppet fält. Tänk på att inte sätta holkar mot SV (vanligaste vindriktningen) då det lätt regnar in i dem. Undvik också solexponerade lägen. Botten kan fodras med ett 5 cm tjockt lager av såg- eller kutterspån. Foto: Sören Eriksson.

HOT:

De största hoten i slättbygder är en minskad födotillgång och boplatส์brist till följd av:

- En lägre andel vall och betesmarker minskar mängden sork i landskapet.
- Allt färre lämpliga byggnader och boträd.

Fågelskådare och lantbrukare i samarbete - kommunikation och naturvård i jordbrukslandskapet. © Eggers, S., Eriksson, S., & Haldén, P. (2009) Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) och Hushållningssällskapet (HS).

ÅTGÄRDER:

En viktig åtgärd är att öka andelen gräsmarker i slättlandskapet.

Boplatser:

- Bevara gamla lador ute på fälten.
- Sätt upp tornfalksholkar på höga byggnader, på stolpar eller i lämpliga träd ute på någon åkerholme. Hör gärna med en lokal fågelklubb om de har något holkprojekt på gång i trakten.
- Låt gamla träd stå kvar på åkerholmar.

Föda:

- Lägg blöta marker i träda, gärna långliggande, så att en gräsvegetation bildas. Låt det bildas gammal förna på marken vilket gynnar djurlivet.
- Öka andelen permanenta gräsmarker och vallar ute på slätterna.
- Anlägg gärna breda skyddszoner längs vattendrag och diken.
- Lägg inte igen öppna diken. Skapa breda dikesrenar.

Detta material har delvis finansierats med EU-medel